

lertid i besiddelse af et manuskript »Samlinger til et Langelands Diplomatarium«, der var udarbejdet af Lützens hustrus morbroder, arkivregistrator Chr. Plesner. Samlingerne førte Lütken ind på studiet af øens historie.

Bogen beskriver alle sider af Langelands historie fra oldtid til ca. 1840, og den er almindeligvis højt vurderet som topografisk monografi; dens værdi skyldes ikke mindst, at den er forsynet med omhyggelige noter og henvisninger.

Med moderne øjne vil det nok kunne beklages, at fremstillingen ikke er analyserende, men et betydeligt stof til Langelands historie er hermed lagt frem, og den moderne historiker kan så selv analysere og forklare. Det skal naturligvis også nævnes, at bogen fremtræder i et særdeles nydeligt genoptryk med et klart og læsevenligt skriftbillede.

Vilh. Lützens arbejde blev i øvrigt omhyggeligt anmeldt, da det udkom, af skoleinspektør P. Lauridsen i Historisk Tidsskrift 8 R. 3 bd. 275-282. (1910-12).

Henrik Fode

Gregers Begtrup: *Beskrivelse over Agerdyrkningens tilstand i Danmark, Nørrejylland III.* (Rosenkilde & Bagger, 1978) 332 s., kr. 290,40.

Agerdyrkningens Tilstand i Danmark. Fyen, Langeland, Ærø, Lolland og Falster II. (Rosenkilde & Bagger, 1979). 310 s., kr. 290,40.

Landøkonomen Gregers Begtrup blev ikke i sin samtid værdsat for sin genialitet. I 1778 var han som privatdocent begyndt at give forelæsninger over landøkonomi ved Københavns Universitet. Han havde den opfattelse, at den »videnskabelige landmand« kunne nå

meget længere end den, der blot gik bag ploven. Han ønskede derfor at fremme de landøkonomiske videnskaber blandt de teologiske kandidater, der jo siden som præster gerne skulle være foregangsmænd på præstegårdene rundt i landet. Men selv om han havde regeringens bevågenhed, så fulgte de kommende præster ikke hans forelæsninger. Begtrup begyndte derfor allerede omkring år 1800 at udgive disse, og hermed begyndte hans beskrivelser over »agerdyrkningens tilstand« at udkomme.

I de senere år har hans arbejder imidlertid fået fornyet interesse, ikke blot på grund af de mange topografiske oplysninger, men også fordi hans arbejder giver et signalement af det danske landbrug kort efter de store landboreformer. Det er derfor prisværdigt, at forlaget har givet sig i kast med en genudgivelse af Gregers Begtrups i dag meget efterspurgte arbejder.

Henrik Fode

Chr. Glatved: *Provinsens sommerrevyer. Fra firsernes glade halvfemsere til i dag.* (Berlingske Forlag, 1979). 150 s.

I deres bog »Den danske revy« 1. bd. (1934) har Alfred Kjørulff og Orla Ramsøe kun meget lidt om revyfenomenet, som det formede sig i provinsen. Hvad anden del rummede mere end den kronologiske københavnerhistorie ved ingen. Det færdige manuskript blev borte ved begge forfatters død i 1938. Tråden blev taget op af Henry Lauridsen i »Dansk revy kavalade« (1962); men også han undgik provinsen. Gunnar Sandfeld strejfer revyen i sine teaterhistoriske arbejder uden dog at gøre noget ud af den – så bortset fra Bernhardt Jensens detalje-

rede skildring fra Århus i »Fra det glade Århus« (1963) står Glatved, der selv har været skuespiller og sommer-teaterdirektør, på ret jomfruelig grund. Han har dog allerede i 1960'erne i ca. 70 radiocauterier skildret den danske revys historie.

I hovedsagen følger bogen de mere prominente revycentre. Efter en præsentation af provinsens sommerskuespillesteder følger Odense, Helsingør, Nykøbing F., Ålborg, Svendborg (den berømte »Rottefælden«), Slagelse, Århus og Randers. Der sluttes – lidt blandet – med pressen, forfatterne, hvordan man blev sommerskuespilleleder, en turné i 1930, kalejdoskopske minder, skuespillernes øgenavne og provinsrevyen i dag. Bortset fra dem, der senere blev til noget i den fjerne hovedstad, er det et hav af glemte navne, der her stilles på række og geled i tekst og gode billeder, og dog må mange af dem have været kære og kendte i de sommermåneder, de hvert år gæstede de danske købstæder. Glatved sætter dem et smukt og velment mindede, om end i en noget snakkende – altfor snakkende – form. Hans livslange, nære tilknytning til genren indbyder ham naturligvis til en omfattende udnyttelse af anekdoten som karakteriserende sidestof. Det skal han ikke dadelles for – for adskillige af historierne er gode! Med vilje undgår han i vidt omfang årstal og dateringer, og det svækker bogen afgørende som værktøj. Men et udgangspunkt for videre undersøgelser er den da; også selv om den er lidt for indforstået. I indledningen konstaterer Glatved, at det »burde være på tide«, at der bliver skrevet og fortalt om provinsens revyer. Han har selv begyndt; men at det vil være muligt at komme lidt længere tilbage og endda finde stof, vil enhver interesseret kunne erkyndige sig om ved en detaljeret gennemgang af provinsavi-

serne for de relevante sommermåneder – oftest fra 1. maj til 31. august, men af og til lidt længere, alt eftersom sæsonen ellers var gået. En enkelt detalje: Den legendariske første københavnske revykonge Wilhelm Petersen omtales bestandig som »Peter Vild«, hvilket måske er nærliggende, hvis man skal gætte på en betydning af navneombytningen; men det var nu »Peter Wilh«, – et pseudonym, der ikke var så vanskeligt at gennemskue, som Glatved synes at tro.

Finn H. Lauridsen

Sejlskibe. Danskbyggede træskibe opmålt, tegnet og fotograferet af Jens Friis-Pedersen. (Høst & søn, 1980). 106 s., 295 kr.

I 1978 modtog Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg arkitekt Jens Friis-Pedersens tegninger og fotografier af danske træskibe. De var blevet til i 1920'erne og 1930'erne, mens skibene endnu sejlede. Før sin død havde han færdiggjort det meste af en forbindende tekst til billederne, der viser den danske sejlskibs udvikling fra slutningen af 1700-tallet til indgangen af vort århundrede. Især havde han lagt vægt på de ændrede former af stævn og agterspejl.

Udgivelsen er forestået af to søfartskyndige, Anders Monrad Møller og Jens Lorentzen, og resultatet er blevet særdeles vellykket. Med nænsom hånd har de to fortsat og færdiggjort den nødvendige tekst til Friis-Pedersens billeder.

Resultatet er blevet en grafisk særdeles vellykket publikation. De smukke akvareller kommer med deres fine farvespil til deres fulde ret. Også de store tekstsider med forfatterens brødtekst virker vellykket. Billede og tekst klæder hinanden.